

Euroopa Ülemkogu

Brüssel, 27. oktoober 2023
(OR. en)

EUCO 14/23

CO EUR 11
CONCL 5

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Euroopa Ülemkogu kohtumine (26. ja 27. oktoober 2023) – Järeldused

Delegatsioonidele edastatakse järeldused, mis Euroopa Ülemkogu võttis vastu eespool nimetatud kohtumisel.

I. UKRAINA

1. Euroopa Ülemkogu kordab, et ta mõistab resoluutselt hukka Venemaa agressioonisõja Ukraina vastu, mis on ilmne ÜRO põhikirja rikkumine, ning kinnitab taas, et Euroopa Liit toetab vankumatult Ukraina sõltumatust, suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides ning tema võõrandamatut õigust kaitsta end Venemaa agressiooni vastu.
2. Euroopa Liit jätkab Ukrainale ja Ukraina rahvale tugeva finants-, majandusliku, humanitaar-, sõjalise ja diplomaatilise abi andmist nii kaua kui vaja.
3. Eelkõige jätkavad Euroopa Liit ja selle liikmesriigid Ukrainale pideva sõjalise abi andmist, eeskätt Euroopa rahutagamisrahastu ja ELi sõjalise abi missiooni, samuti liikmesriikide kahepoolse abi kaudu. Euroopa Ülemkogu rõhutab liikmesriikide jõupingutuste tähtsust ning vajadust kiirendada lähiajal Ukrainale riigi pakiliste sõjaliste ja kaitsevajaduste rahuldamiseks sõjalise abi andmist, sealhulgas juhivad raketid ja laskemoon, eelkõige miljoni suurtükimürsu algatuse raames, samuti õhukaitseüsteemid, et kaitsta Ukraina rahvast ning riigi elutähtsat ja energiataristut.

Pikemas perspektiivis annavad Euroopa Liit ja liikmesriigid koos partneritega oma panuse Ukraina ees võetavatesse tulevastesse julgeolekualastesse kohustustesse, mis aitavad edaspidi Ukrainal end kaitsta, seista vastu destabiliseerimispüüdlustele ja hoida ära agressiooniakte. Euroopa Ülemkogu kutsub kõrget esindajat üles nõukogu poolt heaks kiidetava raamistiku alusel konsulteerima Ukrainaga ELi tulevaste julgeolekualaste kohustuste osas ning andma nendest aruteludest aru detsembris toimuval Euroopa Ülemkogu kohtumisel.

Sõjalise abi andmisel ja julgeolekualaste kohustuste võtmisel austatakse täielikult teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitikat ning võetakse arvesse kõigi liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuve.

4. Pidades silmas Venemaa jätkuvaid rünnakuid Ukraina tsiviil- ja elutähtsa taristu vastu, suurendavad Euroopa Liit ja selle liikmesriigid humanitaar- ja elanikkonnakaitseabi, sealhulgas elektrigeneraatorite, jõutrafode, mobiilsete küttejagajate ning kõrgepinge- ja valgustusseadmete andmist Ukrainale, et aidata Ukrainal ja Ukraina rahval järjekordse sõjatalvega toime tulla.
5. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid jätkavad intensiivistatud diplomaatilist suhtlust ja koostööd Ukraina ja teiste riikidega, et tagada võimalikult laialdane rahvusvaheline toetus kõikehõlmavale, õiglasele ja püsivale rahule ning Ukraina rahuvalemi peamistele põhimõtetele ja eesmärkidele seoses ülemaailmse rahutippkohtumise korraldamisega.
6. Venemaa on vastutav oma Ukraina-vastase agressioonisõja põhjustatud tohutu kahju eest. Partneritega koordineerides on vaja teha otsustavaid edusamme seoses küsimusega, kuidas saaks eraõiguslike üksuste hoitavaid, Venemaa tõkestatud varadest otseselt saadud erakorralisi tulusid suunata Ukraina ning riigi taastumise ja ülesehitamise toetamiseks vastavalt kohaldatavatele lepingulistele kohustustele ning kooskõlas ELi ja rahvusvahelise õigusega. Euroopa Ülemkogu kutsub kõrget esindajat ja komisjoni üles kiirendama ettepanekute esitamiseks tehtavat tööd. Euroopa Liit võtab jätkuvalt väga tõsiselt kohustust toetada rahvusvaheliste partneritega koordineerides Ukraina taastamist, taastumist ja ülesehitamist, kaasa arvatud demineerimisprotsessi. Sellega seoses peab Euroopa Ülemkogu tervitatavaks 11.–12. oktoobril 2023 Zagrebis peetud humanitaardemineerimist Ukrainas käsitleva rahvusvahelise rahastajate konverentsi tulemusi, mis hõlmavad miinivastase tegevuse tõhusa juhtimise toetamist.

7. Venemaa ja tema juhtkond tuleb Ukraina-vastase agressioonisõja pidamise ja muude rahvusvahelise õiguse kohaselt raskeimate kuritegude eest täielikult vastutusele võtta. Euroopa Ülemkogu kutsub üles jätkama jõupingutusi, muu hulgas tuumikrühmas, et luua selline kohus Ukraina-vastaste agressioonikuritegude eest vastutusele võtmiseks, millel oleks laiapõhjalisim piirkondadevaheline toetus ja legitiimsus, ning töötada välja tulevane hüvitamismehhanism. Lisaks avaldab Euroopa Ülemkogu toetust Rahvusvahelise Kriminaalkohtu tööle ja mõistab hukka Venemaa katsed õõnestada kohtu rahvusvahelisi volitusi ja toimimist.
8. Euroopa Ülemkogu mõistab kõige karmimalt hukka Venemaa poolt toime pandud Ukraina laste ja muude tsiviilisikute ebaseadusliku väljasaatmise ja ümberasustamise Venemaale ja Valgevenesse ning kutsub Venemaad ja Valgevenet tungivalt üles tagama viivitamata nende turvalise tagasipöördumise.
9. Venemaa võimet pidada agressioonisõda tuleb tihedas koostöös partnerite ja liitlastega veelgi nõrgendada, muu hulgas sanktsioone veelgi tugevdades, ning sanktsioonide täieliku ja tõhusa rakendamise ning nendest kõrvalehoidmise ennetamise abil, eelkõige suure riskiga kaupade puhul. Euroopa Ülemkogu mõistab hukka Iraani ja Valgevene jätkuva sõjalise toetuse Venemaa agressioonisõjale. Ülemkogu kutsub ühtlasi kõiki riike, eelkõige KRDVD, tungivalt üles mitte andma materiaalselt või muud toetust Venemaa agressioonisõjale. Euroopa Liit intensiivistab oma koostööd partneritega, et võidelda sõjaga seotud Venemaa valenarratiivide ja desinformatsiooni vastu.
10. Euroopa Liit väljendab sügavat pettumust, et Venemaa parlament on vastu võtnud õigusakti, mis käsitleb Venemaa Föderatsiooni taganemist tuumarelvakatsetuste üldise keelustamise lepingu (CTBT) ratifitseerimisest.

11. Venemaa ühepoolne otsus lõpetada Musta mere teraviljaalgatuse rakendamine, samuti tema tahtlikud rünnakud Ukraina teraviljahoidlate ja ekspordirajatiste vastu ning tema tegevus meresõiduvabaduse takistamiseks Mustal merel näitavad, et Venemaa jätkab toidu relvana kasutamist ja ülemaailmse toidujulgeoleku kahjustamist. Euroopa Ülemkogu rõhutab julgeoleku ja stabiilsuse tähtsust Mustal merel, mis on kestliku teraviljaekspordi jaoks äärmiselt oluline. Ülemkogu toetab kõiki, sealhulgas ÜRO jõupingutusi, millega hõlbustatakse Ukraina teravilja ja muude põllumajandustoodete ekspordi kõige enam abi vajavatesse riikidesse, eelkõige Aafrikas ja Lähis-Idas. Euroopa Ülemkogu kutsub üles veelgi tõhustama ELi solidaarsuskoridoride võimekust, et hõlbustada transiiti ja ekspordi nendesse riikidesse, ning kutsub komisjoni üles esitama sel eesmärgil ettepaneku uute meetmete kohta.
12. Euroopa Ülemkogu tervitab Ukrainast põgenenud isikute ajutise kaitse pikendamist 2025. aasta märtsini. Euroopa Liit võtab jätkuvalt tõsiselt oma kohustust toetada põgenikke nii Ukrainas kui ka Euroopa Liidus, sealhulgas piisava ja paindliku finantsabi andmise kaudu liikmesriikidele, kes kannavad põgenike meditsiini-, haridus- ja elamiskulude puhul kõige suuremat koormust.
13. Euroopa Liit jätkab Moldova Vabariigi toetamist Venemaa Ukraina-vastasest agressioonist tulenevalt riigi ees seisvate probleemide lahendamisel.
14. Euroopa Liit jätkab tihedat koostööd Ukraina, Moldova Vabariigi ja Gruusiaga ning toetab jätkuvalt nende reformipüüdlusi Euroopa suunas liikumisel.

II. LÄHIS-IDA

15. Kinnitades veel kord oma liikmete 15. oktoobri 2023. aasta avaldust, kordab Euroopa Ülemkogu, et mõistab kõige karmimalt hukka Hamasi selle jõhkrate ja valimatute terrorirünnakute eest kogu Iisraelis. Tsiviilisikute kasutamine inimkilbina Hamasi poolt on eriti taunitav ja julm tegu.

Euroopa Ülemkogu rõhutab kindlalt Iisraeli õigust kaitsta end kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja rahvusvahelise humanitaarõigusega. Ülemkogu kordab oma üleskutset Hamasile vabastada viivitamata ja tingimusteta kõik pantvangid.

Euroopa Ülemkogu kordab, kui oluline on tagada alati kõigi tsiviilisikute kaitse kooskõlas rahvusvahelise humanitaarõigusega. Ülemkogu mõistab hukka kõik tsiviilisikute hukkumised.

Euroopa Ülemkogu vaatas läbi erinevate tegevussuundadega seotud olukorra ja järelmeetmed, sealhulgas ühised jõupingutused ELi kodanike abistamiseks.

16. Euroopa Ülemkogu väljendab sügavaimat muret halveneva humanitaarolukorra pärast Gazas ning kutsub üles tagama jätkuva, kiire, turvalise ja takistamatu juurdepääsu humanitaarabile ning abi jõudmise nendeni, kes seda vajavad, kõigi vajalike meetmete, sealhulgas humanitaarkoridoride ja humanitaarabivajadustega seotud pauside abil. Euroopa Liit teeb kõnealuse piirkonna partneritega tihedat koostööd, et kaitsta tsiviilelanikke, pakkuda abi ning hõlbustada juurdepääsu toidule, veele, arstiabile, kütusele ja peavarjule, tagades, et sellist abi ei kuritarvita terroriorganisatsioonid.
17. Euroopa Ülemkogu tuletab meelde vajadust vältida olukorra eskaleerumist piirkonnas ja teha sellega seoses koostööd partneritega, sealhulgas Palestiina omavalitsusega.
18. Euroopa Liit on valmis aitama taaselustada poliitilist protsessi kahe riigi kooseksisteerimisel põhineva lahenduse alusel, sealhulgas rahupäeva algatuse abil, ning tervitab diplomaatilisi rahu- ja julgeolekualgatusi ning toetab rahvusvahelise rahukonverentsi peatset korraldamist.
19. Euroopa Ülemkogu rõhutab vajadust võidelda desinformatsiooni ja ebaseadusliku sisu levitamisega ning toonitab sellega seoses platvormide õiguslikku vastutust.

III. MITMEAASTANE FINANTSRAAMISTIK 2021–2027

20. Pärast põhjalikku arvamuste vahetust mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kavandatud läbivaatamise üle kutsus Euroopa Ülemkogu nõukogu üles jätkama tööd, et saavutada aasta lõpuks üldine kokkulepe.

IV. MAJANDUS

21. Pidades silmas üha keerukamaid väljakutseid, sealhulgas muutuvat demograafilist olukorda ja kasvavat ülemaailmset konkurentsi, vajab Euroopa Liit tugevat majanduslikku baasi, mis tagab liidu pikaajalise konkurentsivõime ja võrdsed tingimused nii liidusiseselt kui ka ülemaailmselt ning mille keskmes on täielikult toimiv ühtne turg ja selle neli vabadust. Euroopa Liit peab tugevdama oma tööstuslikku ja tehnoloogilist baasi ning suurendama oma majanduslikku vastupanuvõimet, turvalist ühenduvust, juurdepääsu maailmaturule ja tootlikkust, et saavutada strateegiline autonoomia, säilitades samas avatud majanduse.

Seni tehtud edusammude hindamisel rõhutas Euroopa Ülemkogu vajadust kiirendada tööd, et:

- a) arendada ELi konkurentsieelist digitehnoloogia ja puhta tehnoloogia valdkonnas, sealhulgas keskendudes innovatsioonile, teadusuuringutele, haridusele ja oskustele;
- b) tagada piisav varustamine puhta ja taskukohase energiaga;
- c) vähendada peamisi kriitilisi sõltuvusi ja mitmekesistada tarneahelaid, kasutades strateegilisi partnerlusi;
- d) edendada üleminekut ringluspõhisemale majandusele ning
- e) vähendada regulatiivset koormust.

22. Euroopa Ülemkogu:

- a) kutsub kaasseadusandjaid üles jõudma kiiresti kokkuleppele kriitiliste toorainete määruse, nullnetotööstuse määruse ja elektrituru korralduse reformi suhtes;
- b) kutsub üles võtma kiireid järelmeetmeid seoses komisjoni hiljutise teatisega, mis käsitleb ravimite nappusega tegelemist Euroopa Liidus, tagades samas ravimite parema kättesaadavuse ning innovatiivse ja konkurentsivõimelise farmaatsiaspektori;
- c) kutsub üles alustama tööd ühisteks riskihindamiseks, võttes arvesse soovitud elutähtsate tehnoloogiavaldkondade kohta;
- d) kutsub komisjoni ja liikmesriike üles parandama veelgi investeeringute raamtingimusi, sealhulgas ühise, selge ja sidusa õigusraamistiku ja ettevõtluskeskkonna abil, mis soodustavad konkurentsivõimet. Euroopa Ülemkogu kutsub kõiki asjaomaseid institutsioone üles jätkama tööd, et lihtsustada reguleerimist ja vähendada tarbetut halduskoormust, sealhulgas aruandlusnõudeid, eelkõige VKEde ja idufirmade jaoks. Samuti kutsub ülemkogu komisjoni üles töötama sellega seoses välja täiendavaid ettepanekuid, kasutades ära andmepõhise majanduse ja standarditud äriandmete pakutavaid võimalusi;
- e) kutsub komisjoni üles jätkama tööd ülemaailmsete osalejate tariifidest ja subsiidiumidest tulenevate moonutavate mõjude käsitlemiseks, et tagada ülemaailmsed võrdsed tingimused.
Samuti kutsub ülemkogu komisjoni üles tegema intensiivselt tööd USA inflatsiooni vähendamise seaduse (IRA) problemaatiliste ja diskrimineerivate aspektide leevendamiseks, sealhulgas tagades, et Euroopa Liidule antakse IRA sätete alusel vabakaubanduslepingu partneriga samaväärne staatus;
- f) kutsub komisjoni ja kaasseadusandjaid üles viima lõpule Euroopa Ülemkogu 2023. aasta 9. veebruari ja 23. märtsi järelduste rakendamine ning võtma vastu täiendavaid meetmeid, mida peetakse vajalikuks, et suurendada ELi konkurentsivõimet ja atraktiivsust investeeringute jaoks;

- g) tuletab meelde oma üleskutset komisjonile anda nõukogule aru kehtiva riigiabipoliitika mõjust ühtse turu terviklikkusele ning ELi ülemaailmsele konkurentsivõimele ning
- h) palub nõukogul jätkata tööd majanduse juhtimise paketi hindamisega, et viia seadusandlik töö lõpule 2023. aastal.

V. RÄNNE JA MUUD KÜSIMUSED

- 23. Euroopa Ülemkogu pidas rände teemal strateegilise arutelu ja võttis teadmiseks komisjoni presidendi hiljutise kirja.
- 24. Euroopa Ülemkogu mõistab teravalt hukka hiljutised terrorirünnakud Prantsusmaal ja Belgias, mille tagajärjel said surma ja vigastada Rootsi ja Prantsusmaa kodanikud. Euroopa Liit on oma võitluses igasuguse terrorismi, vihkamise ja vägivaldse äärmusluse vastu ühtne ja vankumatu. Euroopa Ülemkogu kutsub institutsioone ja liikmesriike üles tegema ühiseid jõupingutusi, et mobiliseerida sisejulgeoleku suurendamiseks kõik asjakohased poliitikavaldkonnad nii riiklikul kui ka ELi tasandil, sealhulgas tugevdades õiguskaitse- ja õigusalast koostööd, teabevahetust asjakohaste andmebaaside täieliku kasutamise kaudu, välispiiride kaitset, võitlust smugeldajate vastu ja tihedat koostööd kolmandate riikidega.
- 25. Euroopa Ülemkogu avaldab sügavat kaastunnet ELi liikmesriike ja kolmandaid riike hiljuti tabanud loodusõnnetuste ja ekstreemsete ilmastikunähtuste ohvritele ning väljendab nendega solidaarsust.

26. Ekstreemsete ilmastikunähtuste sageduse ja intensiivsuse suurenemine toonitab kiireloomulist vajadust kliimahädaolukordadele ülemaailmselt reageerida. Kliimamuutustega kohanemiseks ja nende leevendamiseks tehtavad jõupingutused on ELi vastupanuvõime ja kriisidele reageerimise suutlikkuse suurendamise jaoks võtmetähtsusega. Nõukogu 16.–17. oktoobri 2023. aasta järeldustele tagasi vaadates tegi Euroopa Ülemkogu kokkuvõtte ettevalmistustest 2023. aastal Dubais toimuvaks ÜRO kliimamuutuste konverentsiks (COP28) ning kutsub üles suurendama ülemaailmseid meetmeid ja ambitsioone¹. Euroopa Ülemkogu kutsub üles avaldama COP28-l võimalikult laialdast toetust Euroopa Liidu esitatud ülemaailmse taastuvenergia ja energiatõhususe lubadusele.
27. Võttes arvesse Läänemeres asuva elutähtsa taristu kahjustamist välise tegevuse poolt, toonitab Euroopa Ülemkogu vajadust võtta tõhusaid meetmeid, et tugevdada elutähtsa taristu vastupanuvõimet ja tagada selle turvalisus. Samuti rõhutab Euroopa Ülemkogu, kui oluline on Euroopa Liidu kriisideks valmisolekut ja kriisidele reageerimist käsitleda terviklikult ja koordineeritult, tagades nii kõigi sektorite panuse kõiki ohte hõlmavasse lähenemisviisi.

¹ rõhutades, et kooskõlas valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma aruannetega on soojenemise piiramiseks 1,5 °C-ni vaja maailma kasvuhoonegaaside heitkoguste lagi saavutada hiljemalt enne 2025. aastat.

28. Euroopa Ülemkogu on sügavalt mures julgeolekuolukorra pärast Kosovo* põhjaosas. Ülemkogu mõistab teravalt hukka 24. septembril 2023 toimunud vägivaldse rünnaku Kosovo politsei vastu. Euroopa Liit eeldab, et rünnaku toimepanijad peetakse kinni ja tuuakse kiiresti kohtu ette ning et Serbia teeb sellega seoses täielikku koostööd ja võtab kõik vajalikud meetmed. Kosovo ja Serbia peavad tegema jätkuvaid jõupingutusi pingete leevendamiseks, samuti tagama, et Kosovo põhjaosas korraldatakse võimalikult kiiresti uued valimised, milles osalevad aktiivselt Kosovo serblased. Kui pingeid ei õnnestu leevendada, siis saavad sellel olema tagajärjed. Euroopa Ülemkogu peab kahetsusväärseks, et kumbki osapool ei ole rakendanud suhete normaliseerimisele suunatud lepingut ja selle rakenduslisa ega muid ELi vahendatud dialoogi (mida juhib kõrge esindaja ja toetab ELi eriesindaja) käigus saavutatud kokkuleppeid. Ülemkogu kutsub Kosovot ja Serbiat üles neid viivitamata ja eeltingimusteta rakendama. See hõlmab serblaste enamusega kohalike omavalitsuste liidu/ühenduse loomist. Suhete normaliseerimine on mõlema lepinguosalise Euroopa suunas liikumise tähtis tingimus ning mõlemad võivad edusammude puudumisel olulistest võimalustest ilma jääda.
29. Euroopa Liit jätkab tihedat koostööd Lääne-Balkani partneritega ja toetab jätkuvalt nende reformipüüdlusi Euroopa suunas liikumisel.
30. Euroopa Ülemkogu rõhutab oma jätkuvat toetust Armeenia ja Aserbaidžaaani vahelise, suveräänsuse tunnustamise, piiride puutumatus ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtetele tugineva kestva ja püsiva rahu edendamisele. Euroopa Ülemkogu rõhutab, kui oluline on tagada Karabahhi armeenlaste, sealhulgas nende, kes soovivad oma koju tagasi pöörduda, õigused ja julgeolek. Ülemkogu toetab Brüsseli vahendatud normaliseerimisprotsessi ja kutsub osapooli üles tegutsema heas usus ja viima selle protsessi lõpule käesoleva aasta lõpuks.
31. Euroopa Ülemkogu kutsub kõrget esindajat ja komisjoni üles esitama valikuvõimalusi selle kohta, kuidas kõige paremini ELi ja Armeenia suhteid nende kõigis mõõtmetes tugevdada.

* Kõnealune nimetus ei piira seisukohti staatuse suhtes ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/1999 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

32. Euroopa Ülemkogu pidas strateegilise arutelu Sahelis valitseva olukorra üle. Euroopa Ülemkogu väljendab muret julgeoleku- ja humanitaarolukorra jätkuva halvenemise pärast Sahelis, mida süvendab poliitiline ebastabiilsus. Euroopa Ülemkogu toonitab, et stabiilsus Sahelis ja piirkonnas laiemalt, kaasa arvatud piirnevates rannikuriikides, on ülimalt oluline nii Saheli elanike julgeoleku ja heaolu kui ka ELi jaoks. Euroopa Liit jätkab tegevust ECOWASi toetamiseks ja koostööd piirkonna peamiste partneritega. Euroopa Ülemkogu kutsub kõrget esindajat ja komisjoni üles esitama valikuvõimalusi ELi meetmete ja asjakohaste vahendite kohandamiseks piirkonna praeguse olukorraga. Euroopa Ülemkogu kutsub üles viivitamata vabastama president Bazoumi ja tema perekonna.
-